ԺԲ. ՏԱՐԻ 3293 (Ն. Տ.) 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1895 28 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1895 14 ՇԱՊԱՆՂ 1312 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՈՒԹԵԻՆ ՊԼՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Կ. Պոլիս

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ընդհանուր

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամեկան արժէք 150
» » Վեցամսեայ » » 75
» » Եռամսեայ » » 40
Օսար երկիրներէ Տարեկան ֆռանկ 56
» » Վեցամսեայ » 28
Ընծիւր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի 2
Գատառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Դրուշ 50

Ամբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
հաս չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԱԻԱՆԴԱՏՈՒՆԸ

Ա.յս միջոցիս Սպիտակեան ուխտաւորներուս ճիշդ եղանակին ըլլալով, Աբէ-ելի ընծեղտոյտ համար նուազ հետաքրքրականները ըլլար կարծեմ, եթէ յաչտաւորիս մէջէն նորանոր քաղուածքներ հրատարակեմ. Զատկի երկրորդ օրն էր. Ս. Յակոբեանց տարեկան հաւաքոյթի օրը, յատուկ հրաւիրեալք՝ կարճ այցելութիւն մը տուինք Աւանդատունը, Ս. Մինասի մատուռը, ի ներկայութեան լուսարարապետ Խազայեան Գեր. Տ. Ահակ արքեպի. և իր աշխարհական երկրորդականին։ երկուքն ալ թէեւ արդէն խոնջեալ՝ օրուան մեծ հանդիսին մատուցած ծառայութիւնովնին, բայց հաճած էին հետաքրքիր ուխտաւորաց համար քանի մը ժամուան զոհողութիւն ընել։

1878ի ուխտագնացութեանս ժամանակ Ս. Մինասի գաւիթը մնձերու բաղդատուած էի, և հոն իւրայ դրուած եկեղեցական զարդերն ու իրեղէնները մեծէն տեսած։ Ա.յս անգամ այդ գաւիթէն դուրս էր ներկայացեալ ցուցադրութիւնը, Ս. Գլխագրի չարժական բեմին առջեւ, ուր երկաթ ուխտաւոր ընկերակիցներուս հետ՝ լաւագոյն դիտեցինք և զննեցինք այն ամէն ձեռագործները, նկարազարդ ասեղնագործուածքիններն, եկեղեցական զարդերը և վանական արքատան հնութիւնները, որոնք ի տես հանուած էին կարգով ու սարքով։

Բայց ամէն քննութենէ և ուսումնասիրութենէ առաջ կ'ուզեի իմանալ թէ՝ ի՞նչ պատճառաւ կամ ի՞նչ խորհրդով մեր նախնիք Գանձասարի անունը Ս. Մինաս անուամբ կնքած ու մատուռ մ'ալ կառուցած են հոն համանուն սուրբին նուիրեալ, որ Ս. Յակոբոյ վանուց ծանրապին իւրեանց մեծերանցն ու առանձնատունն է։

* * *

Ցայսմէն է որ եկեղեցւոյ մէջ ուխտախմբելի սուրբերէն ոմանք՝ ինչ ինչ խնդրուածոց մէջ բարեխոս կամ պաշտպան կը ճանչնան երկիւղած հաւատացեալք. եւ ինչպէս որ Աստր Ս. Յակորը՝ (Հօրաքեղբորդին Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի) մանաւանդ ճարտարութեամբ ծովային երթեւեկներու, պահապետ Ս. Սարգիսը՝ վտանգելոց և փոթանաւորաց, ինչպէս և Ս. Յովհաննէս-Կարապետը՝ բաղանքներու և փախստականաց, Դանիէլ մարգարէն՝ երազներու ի բարին կատարման, նոյնպէս երեք մանկունքն՝ երաշի զարհուրանքներէն ու արհաւիրքներէն ազատման համար, լուսապատկ Քառասուն Մանկունք՝ կալինհատ մանուկներու պաշտպանութեան, Շապին Գարահիսարի Ս. Առաքելոց վանքը՝ ամուլ կամ անզաւակ բազմաթիւ ուխտաւորաց ուրախացուցիչ, Յունիացի Պոլիկարպոս Հայրապետը՝ վերմակազարդ արհեստաւորաց պաշտպանութեան, նոյնպէս Եգիպտացի Ս. Մինաս ալ՝ կորուստ ունեցողներու, և գանձի տէր եղողներու պահապան նշանաւոր էր։

Սոյն կորուստագտան սուրբին անուամբ Աղեքսանդրացիք Յովհաննէսեան հոյակապ տաճար մը ունին, իսկ մենք ի Վան (Մոկս), ի Զէյթուն (?), Յերզնկա (?) վանքեր ունինք յանուն արագահաս և կորստագիւտ սրբոյն։

Համանուն սուրբին անուամբ կը գտնուին նաեւ ուխտատեղիներ՝ ի Քէօմիւշխանա, ի Գալաթիայ Սօղմար (Ս. Մինասի ագաւաղեան է), ի Սըվաղ եւ կեդեցի մը, ուր կը յաճախեն չատ ուխտաւորք, մանաւանդ կորստա ունեցող կանայք։

Նոյն իսկ ի Գումգաբու, Մայր-եկեղեցւոյ Ս. Յարութեան մատան գաւիթը Ս. Մինաս անուամբ սեղան մը կայ, ուր մեր պատանեկութեան տարիներն ականատես գտնուած ենք կարգ մը կոյսեր ունեցող ուխտաւորներու, որոնք մոմ ի ձեռին կը դիմէին և կ'աղօթէին։

Մեր նախնիք՝ ասկից աւելի յարմար սուրբի մը անուամբ չէին կրնար կնքել երուսաղէմայ Գանձարանը, քանի որ ըստ աւանդութեան, Ս. Մինասը կոյսստաքիսա է։ Չի գանձապահէն բան մը առնել մտադրողին, անչուշտ իւր մտքին մէջ պիտի նկարուի «կորստագտանի» պատկերը, և չար խորհուրդէն ետ պիտի կենայ։

Ս. Մինասայ գաւազանն է, և փեսկերուն վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնը կը կարդանք.

Ցիշատակ է Աստուածասէր Տարսիոնոյի Մահտեսի Մելիսոնին և կողակցին հաճի Նազլուին, և իրը նուան ծաղկի ի կարեկ մահուն յանկարծահարեալ, ի քաւութիւն հոգւոյ հաճի Սեդրաքին և կնդանի որդւոյն հաճի Գրիգորին և հաճի Գէորգին, և ամենայն զաւիզ նորա ՌՃՁՉ։

Իսկ գանձատուն-մուտքան երկաթեայ գրան վերի սեմոցը վրայ ալ կը գտնուի հակիրճ յիշատակարան մը։

Ցիշատակ է գուռս՝ այս սեմոջն հանդերձ մահտեսի Սարգիս բարեպաշտ խալֆային և Ծնողաց մահտեսի Հէդիկեին և ամենայն զաւիզ նորին ՌՃՁՌ։

* * *

Որոշ չգիտցուիր, և չենք ալ ուզեր իմանալ թէ՝ Ս. Մինասի գանձարանին մէջ ի՞նչ հմանկարգին հնութիւններ կան, դէ ատանգութեան հակառակ է։ Միայն լուսարարապետը՝ իրաւունք ունի գիտնալու, որ ոչ միայն եկեղեցւոյ բարեկարգութեան, եկեղեցական անօթից և լուսարարաց վրայ կը հսկէ, այլեւ եկեղեցւոյ մէջ բոլոր հոգեւորականաց վրայ իրաւասութեան հղկնականութիւն մը ունի պաշտօնին բնութեամբը։

Ինչպէս ի պատմութենէն գիտենք, ատանգապահ Ս. Մինասի տեղ, Պօլիսեն աշխարհական Պապա (?) Մինասեան ալ գրկուեր են յերուսաղէմ, ուր ոչ միայն Աթոռոյն տեղակալած են, այլեւ Ս. Մինասին պատանդատունն ալ ձեռքերնին մխելով՝ չարաթներով սեղանատունը փակեր, և միաբանութիւնը անօթի պահելու չափ յառաջ գացեր են։

Ա. Ե. Ա.ՅՎԱՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԱԽՏԵՐԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Մթամած, հոծ խանութին փոչիէից ապակիին ցցուած կ'երեւար Համբարձում ախտերին խոշոր լերկ գլուխը, արիւնաչերտ մեծ աչքերուն դիմաց ունենալով կզր ապակիներով հատ ակնոց մը որ աւելի կը սաստկացնէր այն առասպելական, մահացածին սպասուրութիւնը, որով կը համակուէինք մենք, եօթը ութը տարու մանր մունր տղաքներ, երբ առտուները թուղթ գրիչ, մեղան, ծայր կամ պէլէտ կը գնէինք, և իրիկունները, արձակուէն ետք, չունչերնիս անոր խանութին առջեւը կ'առնէինք, կիացմամբ, անձառ աքանչացումով դիտելու Համբարձում ախտերին խոպալիկները, պատկերները, տեսակ տեսակ ապրկանները որք մեր չողիկները կը վազցուներէին և որք խառնիխուռն, հանդիպած տեղը կախուած էին փոչեպատ ապակիներուն ետեւը, վերէն մինչեւ վար, բազմազան պոռոտ գոյներով, աննկարագրելի չարագաստմով։ Մեր մանկային նեղկճուկ միտքի հորիզոնին վրայ այդ խանութին տեսիլը արեւի մը ամենէն լուսաչող պայծառափայլութիւն էր, ամենէն գեղեցիկ հնոպատկերը զոր մարդկային երեւակայութիւնը կարենայ ստեղծել։ Մանաւանդ իր խանութին դրանը ապակիին վրայ փակցուած պատկերը ապրիներով չդադրիցայ յագեցում տալու մեր անվերջ անզադրում հայեցողութեանը։ Սոսկալի բան մըն էր ան. մինչեւ հիմակ միտքս է այն չարի անագորոյն հարուածները որք կը փոխանակէինք, վարպետ և ուսիւծներու ճմարիտ պայքար մը, որ սարսռանքներով կը ըսցուներ մեր գերասլած սիրտն։

Երբէք մտած չէի այդ գարհուրելի պատկերով գարգարուած գռնէն ներս, ուր նմանօրինակ ահաւոր բաներ կերեւակայէի։

Համբարձում ախտէր իր խանութին առաջ բերած եղական ապատարութիւնը կը չիչեցէր իր յաւերնական ուղղորդ ու խոյտրդաւոր կիցուածքովը չարժուն ապակեվազկին ետեւը, այն սրատրդին անհկոն համբերութեամբը որ հրացանը ուսը, ծայրանկնը աչքին, կը սպասէ որ մացառներէն դուրս ցատքէ ճապաղը, մահացու գնդակով մը դիտապատ ընկնելու դայն։ Ու մենք, ճապարի մը չափ անելք երէկներ, ամենամեծ փափագ մը ունէինք մէկ այդ ահարկու սրատրդին առջեւ գտնուելու, որպէսզի իր գողզող ձեռքով սրսալ մեր գլուխներն մէջ գտնուած քանի մը փարան, զոր հայրիկէն ըրցուցած ենք լացուկածոյ։

Մեր մանկութեան չրջանին մէջ ամենէն լայն տեղը կը գրաւէ Համբարձում ախտէրին վէմքը, վաճառի մեր ամէն նպատակները, ըղձանքները, կամքերը, նկրտումները դէպ անոր կը ձգտուէինք, իբրեւ գերբնական էակի մը որ անհնարին վտիտներ իրացնելու, խնդիրքներ կատարելու կարողութեամբն օժտուած է։ Նախորդ սերունդին ամենէն մաքուր, անարատ, յատկանշական ներկայացուցիչն էր, չարժումները, խօսքերը չափուած կարուած էին. սիրական չեչտ մը կը գործածէր միտի հետ խօսած ատենը, մերթ անուշ, մերթ տափկուկ, մերթ խիստ երբ իր տուածին չհաւնելով բարկացնէինք զինք. վասնզի ինք անխախտ համոզումով ընդունած էր մէ իր ծախած բոլոր նիւթերը իրենց տեսակին մէջ առաջնակարգ էին, անմրցելի։ Ձչմարտութիւնը սա էր որ իր բոլոր ծախածները ատենէն վար տևական էին, հինցած փտած. տարիներով փոչիներու մէջ մղլտած, գրա ամեն օր կը թոթվէր, կը մաքրէր, կը փայլեցնէր մեր մանկային գիւրահաս աչքերուն հանելուն համար։

Ապակիի մանրավաճառներու հրապարակին վրայ միայն ինք կը տիրապետէր. մրցակից չունէր իրեն դէմ. արդէն մրցակցութեան գաղափարն ալ չունէր. կը կարծէր թէ գրուած է որ ինք միայն պիտի գատարկացնէր մեր գարդագանի վտիտ գրպանները։

Համբարձում ախտէր. իր խանութին կարգը, անկիւնը, անցուդարձը չատ տիզ մը, օրին մէկը ուրիշ խանութ մըն ալ բացուելուս. մանրավաճառ մըն էր, մեր հէք Համբարձում ախտերին հակառակորդը. սասանեցաւ մեր մարդը. խոշոր ապակիներով ակնոցին վրայէն արիւնացայտ խժռտ ակնարկով մը կը դիտէր զայն հեռուէն, ահագին ծամածռումով մը։ Մրցակցութեան գաղափարը չանկարծ գնաց բոյն դրաւ մեր աւանդական ախտերին միտքին, էտլիաանը մէջն։ Նուազումէ սթափող մարդուն ցնցումը ունեցաւ։

Ու արդիւնքը չուտով զգալի եղաւ։

Մեղի չայրդող գպրոցական մատաղ սերունդին երամէ՝ փոխանակ Համբարձում ախտերին առջեւ խռնուելու՝ ցրուեցաւ ու ամիսփռուեցաւ նոր ախտերին խանութին առջեւ. փոխանցումը անմիջական ու վըճռական եղաւ։ Նոր ախտերին ունեցածները բոլորն ալ նոր էին, աւելի փայլուն, աւելի արհեստիկ, անհնազանդ աւելի գիդեցիկ քան Համբարձում ախտերինը ապրանքները։

Իր գրաւած դիրքը կարմնցուց մեր հէք մարդը. արտմութիւն մը պատեց զինքը ա՛լ առաջուան հոգածութիւնն ու յարատեւութիւնը չունենալ իր սիրելցորդն ողջոյնի վրայ. իր խանութին մէջ առջի իրարմէ կեցուածքովը չէր երեւար այլ եւս. կ'ինքնակալ հոն, կը նստէր մտախոհ, ծրաւորեալ ըլլալու, ակնոցին տակէն պիչ անելարի նայուածքով։

Երբեմն, գրգռուելով իր գէմ եղած մրցումէն, մատովը կը կանչէր տղայ մը և կամաց մը կը հարցունէր թէ ինչո՞ւ բան չի գնէր իրմէ. պատասխանը, զոր գոյ գիտէր ինք, պատրաստ էր ուշն ընկորնէն ակէ։— Մարի ախտերը։

Ա.յս տեսակ ձախորդութիւններու մէջ է ահա որ մարդ ինքզինքը խելու կուսայ. եօթանասուն տարեկան հասակին մէջ Համբարձում ազան սկսաւ մեծ քաղաքականութեամբ օղի խմել, իր գործատեղիին տակն էր չէրը. մերթ ընդ մերթ բերնին կը տնկէր ու կուշտ ու կուռ կը խմէր։

Ար մը գոյ տեսայ խանութը. եղած բան չէր։ Հարցունելով իմացայ թէ հիւանդ է։ Շատ չանցած նորէն իր տիրոջը տեսայ խոպալիկներով ծածկուած ապակիին հատուածն. երեւոյթն աւելի տրամաթոխի էր հիմակ. վիշտը և օղին փոթրած էին երեսին միսերն ու ոսկորներ չինած, Յանուիթին փակուածներն իրարու չաջորդեցին երկար ու կարճ տեւողութեամբ, մինչեւ որ վերջին անգամ մըն ալ գոցուելով ա՛լ չերեւցան Համբարձում ախտերին թաղումէն ետք, ոչ մէկ ծանօթ կամ բարեկամ ներկայացաւ ետեւէն, բացի Համբարձում ախտերի մեծ աղջկանէն հաճի Սեդրաքին և մանուկներէն դրան ապահին կատարի պատկերը։ Ժամանակը եկած իր անթափանց քողը փռած էր այս ամէն խնկաբոյր բաներուն վրայ։

* * *

Անցեալներս, իրիկուան կոմ, Ղազգի մէկ նեղ ամայի փողոցէն կ'անցնէի, վերջալոյսն սկսած էր, ու պատի երկար սուտերները կը սկսէին չեչտուիլ յարաձուն մթութեամբ. յանկարծ հապճեպ քայլերու գափտուք մը եկաւ իմ յուշիկը վրդովել. խումբ մը մարդիկ խառն իրարու կը յառաջանային ուսերնուն վրայ բան մը բռնած. գագաղ մըն էր. առջեւէն քահանան կ'երթար. եւսեւէն ալ քանի մը անճանաչ մարդեր, ժամ տարուող մեռելի մը սովորական ու անփոխարէն յուզարարութիւնը։ Հետաքրքրասէրով, ասանդիմ մեռկան հարցուցի թէ մեռնողն ո՞վ էր։

—Համբարձում ախտերը, բաւ անըզգած չեչտով մը։

Մեկ վայրկեան մէջ աչքիս առջեւ պատկերացաւ անցեալը զոր նկարագրեցի, վշտկում մը ունեցայ, ու չկրցայ զսպել ին քզինքս մրմնջելէ.

—Խե՛ղճ մարդ։

ԵՐՈՒԱՆԴ

ԵՂԵՐԿՈՒԱԾՔ ՈՒՐԻՑ ՏՕՆՈՒՄ ՄԸ

Պոքրէչէն սկրային տառէն եւսը, զոր արտասպեցինք Էնկլէզեանպանա ԹոմՃեանէն, Բարիզեան Թերմիրուն մէջ կը գտնենք ա՛չ նուազ եղերական ոճրի մը պատմութիւնը, խորհրդաւոր պարագայներով չրջապատուած։ Թատերագիրն է Ռուան քաղաքը, բայց անձինքը Բարիզէն են։ Ա.ւսպիկ, Նախ, Ճչկաօլի Թղթակցին հետագիրը որ եղելութիւնը կը պատմէ.

«Անցեալ ուրբաթ, Ռուանի Օթէլ մ'Անկլետէռը կը հանդիր յոյժ սիրուն ու վայելուչ կին մը։ Ա.ւանձին էր։ Ուշ մը ուզեց և մեկ Ձ տուին։ Նորեկը իր անունը արձանագրել տուած էր Տիկ. Հէյնարիքա, Բարիզաբնակ։ Դիզերը քաղաքիս Թատրոնը գնաց ուր Օ՚Նէլլէն կը ներկայացնէին։ Ռուանցի երիտասարդ մը տիկին Հէյնարիքային օթեակը գնաց, անոր ընկերանալու. ըսին թէ ոպայ մըն էր, բայց չի կրցի տեսնել։ Ներկայացումէն ետք, մանրամասն կինն ու իր ընկերը Օթէլ մ'Անկլետէռ գարձան. կէս գիշերը ճիշդ կէս ժամ անցած էր երբ հոն հասան։ Այն վայրկենին երբ անդասանէն նետս կը մտնէին, տիկին Հէյնարիքա ճիչ մը արձակեց.

—Ա՛ղ, բերո՛ղ ալ ունիս. լաւ ուրիմն, թող տոքթ. Ռիւշօնին տանի քեզ. բայց վիտացած ըլլաս որ քննութիւն պիտի կատարեմ, ու եթէ յանցաւոր ես, զգուշացի՛ր։

Բարձրագոչ ձայնով կը խօսէր որ կը հնչեցնէր ձեմերիրին ապակիները ու լոլոր գրասենեակները կը հասնէր։

Երբ դուրս պիտի ելլային, տեսան Պ. Վիւլֆրանը որ պատչութեամբ կը քալէր անդասանին պատէն չգատելով իր ձեռքը։

—Ի՞նչ կայ, Թալուէր։

—Ձչինչ, պարո՛ն, չամիրակներուն մէկ աղջիկը մեքենային վախուցեր է ձեռքը։

—Ի՞նչ է։

—Չոս եմ, պարո՛ն Վիւլֆրան, ըսաւ Ռօզալի դէպ անոր գառնալով։

—Ցիշտ ատուածը ձայնը չէ՞, ըսաւ։

—Այո՛, պարո՛ն Վիւլֆրան, ես եմ, Ռօզալին։

Եւ սկսաւ լալ, վասդի խիստ խօսքերը մինչեւ այն ատեն սիրտը սեղմած էին, որ հիմակ կը գիդուր իրեն ուղղուած այդ մէկ քանի խօսքերուն արգահատական չիչտէն։

(Շարունակելի)

ԱԻԱՆԴԱՏՈՒՆԸ

գանձի տէր եղողներու պահապան նշանաւոր էր։

Սոյն կորուստագտան սուրբին անուամբ Աղեքսանդրացիք Յովհաննէսեան հոյակապ տաճար մը ունին, իսկ մենք ի Վան (Մոկս), ի Զէյթուն (?), Յերզնկա (?) վանքեր ունինք յանուն արագահաս և կորստագիւտ սրբոյն։

Համանուն սուրբին անուամբ կը գտնուին նաեւ ուխտատեղիներ՝ ի Քէօմիւշխանա, ի Գալաթիայ Սօղմար (Ս. Մինասի ագաւաղեան է), ի Սըվաղ եւ կեդեցի մը, ուր կը յաճախեն չատ ուխտաւորք, մանաւանդ կորստա ունեցող կանայք։

Նոյն իսկ ի Գումգաբու, Մայր-եկեղեցւոյ Ս. Յարութեան մատան գաւիթը Ս. Մինաս անուամբ սեղան մը կայ, ուր մեր պատանեկութեան տարիներն ականատես գտնուած ենք կարգ մը կոյսեր ունեցող ուխտաւորներու, որոնք մոմ ի ձեռին կը դիմէին և կ'աղօթէին։

Մեր նախնիք՝ ասկից աւելի յարմար սուրբի մը անուամբ չէին կրնար կնքել երուսաղէմայ Գանձարանը, քանի որ ըստ աւանդութեան, Ս. Մինասը կոյսստաքիսա է։ Չի գանձապահէն բան մը առնել մտադրողին, անչուշտ իւր մտքին մէջ պիտի նկարուի «կորստագտանի» պատկերը, և չար խորհուրդէն ետ պիտի կենայ։

Ս. Մինասայ գաւազանն է, և փեսկերուն վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնը կը կարդանք.

Ցիշատակ է Աստուածասէր Տարսիոնոյի Մահտեսի Մելիսոնին և կողակցին հաճի Նազլուին, և իրը նուան ծաղկի ի կարեկ մահուն յանկարծահարեալ, ի քաւութիւն հոգւոյ հաճի Սեդրաքին և կնդանի որդւոյն հաճի Գրիգորին և հաճի Գէորգին, և ամենայն զաւիզ նորա ՌՃՁՉ։

* * *

Որոշ չգիտցուիր, և չենք ալ ուզեր իմանալ թէ՝ Ս. Մինասի գանձարանին մէջ ի՞նչ հմանկարգին հնութիւններ կան, դէ ատանգութեան հակառակ է։ Միայն լուսարարապետը՝ իրաւունք ունի գիտնալու, որ ոչ միայն եկեղեցւոյ բարեկարգութեան, եկեղեցական անօթից և լուսարարաց վրայ կը հսկէ, այլեւ եկեղեցւոյ մէջ բոլոր հոգեւորականաց վրայ իրաւասութեան հղկնականութիւն մը ունի պաշտօնին բնութեամբը։

Ինչպէս ի պատմութենէն գիտենք, ատանգապահ Ս. Մինասի տեղ, Պօլիսեն աշխարհական Պապա (?) Մինասեան ալ գրկուեր են յերուսաղէմ, ուր ոչ միայն Աթոռոյն տեղակալած են, այլեւ Ս. Մինասին պատանդատունն ալ ձեռքերնին մխելով՝ չարաթներով սեղանատունը փակեր, և միաբանութիւնը անօթի պահելու չափ յառաջ գացեր են։

Ա. Ե. Ա.ՅՎԱՍԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԱԽՏԵՐԻ ՄԸ ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Մթամած, հոծ խանութին փոչիէից ապակիին ցցուած կ'երեւար Համբարձում ախտերին խոշոր լերկ գլուխը, արիւնաչերտ մեծ աչքերուն դիմաց ունենալով կզր ապակիներով հատ ակնոց մը որ աւելի կը սաստկացնէր այն առասպելական, մահացածին սպասուրութիւնը, որով կը համակուէինք մենք, եօթը ութը տարու մանր մունր տղաքներ, երբ առտուները թուղթ գրիչ, մեղան, ծայր կամ պէլէտ կը գնէինք, և իրիկունները, արձակուէն ետք, չունչերնիս անոր խանութին առջեւը կ'առնէինք, կիացմամբ, անձառ աքանչացումով դիտելու Համբարձում ախտերին խոպալիկները, պատկերները, տեսակ տեսակ ապրկանները որք մեր չողիկները կը վազցուներէին և որք խառնիխուռն, հանդիպած տեղը կախուած էին փոչեպատ ապակիներուն ետեւը, վերէն մինչեւ վար, բազմազան պոռոտ գոյներով, աննկարագրելի չարագաստմով։ Մեր մանկային նեղկճուկ միտքի հորիզոնին վրայ այդ խանութին տեսիլը արեւի մը ամենէն լուսաչող պայծառափայլութիւն էր, ամենէն գեղեցիկ հնոպատկերը զոր մարդկային երեւակայութիւնը կարենայ ստեղծել։ Մանաւանդ իր խանութին զրանը ապակիին վրայ փակցուած պատկերը ապրիներով չդադրիցայ յագեցում տալու մեր անվերջ անդադրում հայեցողութեանը։ Սոսկալի բան մըն էր ան. մինչեւ հիմակ միտքս է այն չարի անագորոյն հարուածները որք կը փոխանակէինք, վարպետ և ուսիւծներու ճմարիտ պայքար մը, որ սարսռանքներով կը ըսցուներէին մեր գերասլած սիրտն։

Երբէք մտած չէի այդ գարհուրելի պատկերով գարգարուած գռնէն ներս, ուր նմանօրինակ ահաւոր բաներ կերեւակայէի։

Համբարձում ախտէր իր խանութին առաջ բերած եղական ապատարութիւնը կը չիչեցէր իր յաւերնական ուղղորդ ու խոյտրդաւոր կիցուածքովը չարժուն ապակեվազկին ետեւը, այն սրատրդին անհկոն համբերութեամբը որ հրացանը ուսը, ծայրանկնը աչքին, կը սպասէ որ մացառներէն դուրս ցատքէ ճապաղը, մահացու գնդակով մը դիտապատ ընկնելու դայն։ Ու մենք, ճապարի մը չափ անելք երէկներ, ամենամեծ փափագ մը ունէինք մէկ այդ ահարկու սրատրդին առջեւ գտնուելու, որպէսզի իր գողզող ձեռքով սրսալ մեր գլուխներն մէջ գտնուած քանի մը փարան, զոր հայրիկէն ըրցուցած ենք լացուկածոյ։

Մեր մանկութեան չրջանին մէջ ամենէն լայն տեղը կը գրաւէ Համբարձում ախտերին վէմքը, վաճառի մեր ամէն նպատակները, ըղձանքները, կամքերը, նկրտումները դէպ անոր կը ձգտուէինք, իբրեւ գերբնական էակի մը որ անհնարին վտիտներ իրացնելու, խնդիրքներ կատարելու կարողութեամբն օժտուած է։ Նախորդ սերունդին ամենէն մաքուր, անարատ, յատկանշական ներկայացուցիչն էր, չարժումները, խօսքերը չափուած կարուած էին. սիրական չեչտ մը կը գործածէր միտի հետ խօսած ատենը, մերթ անուշ, մերթ տափկուկ, մերթ խիստ երբ իր տուածին չհաւնելով բարկացնէինք զինք. վասնզի ինք անխախտ համոզումով ընդունած էր մէ իր ծախած բոլոր նիւթերը իրենց տեսակին մէջ առաջնակարգ էին, անմրցելի։ Ձչմարտութիւնը սա էր որ իր բոլոր ծախածները ատենէն վար տևական էին, հինցած փտած. տարիներով փոչիներու մէջ մղլտած, գրա ամեն օր կը թոթվէր, կը մաքրէր, կը փայլեցնէր մեր մանկային գիւրահաս աչքերուն հանելուն համար։

Ապակիի մանրավաճառներու հրապարակին վրայ միայն ինք կը տիրապետէր. մրցակից չունէր իրեն դէմ. արդէն մրցակցութեան գաղափարն ալ չունէր. կը կարծէր թէ գրուած է որ ինք միայն պիտի գատարկացնէր մեր գարդագանի վտիտ գրպանները։

Համբարձում ախտէր. իր խանութին կարգը, անկիւնը, անցուդարձը չատ տիզ մը, օրին մէկը ուրիշ խանութ մըն ալ բացուելուս. մանրավաճառ մըն էր, մեր հէք Համբարձում ախտերին հակառակորդը. սասանեցաւ մեր մարդը. խոշոր ապակիներով ակնոցին վրայէն արիւնացայտ խժռտ ակնարկով մը կը դիտէր զայն հեռուէն, ահագին ծամածռումով մը։ Մրցակցութեան գաղափարը չանկարծ գնաց բոյն դրաւ մեր աւանդական ախտերին միտքին, էտլիաանը մէջն։ Նուազումէ սթափող մարդուն ցնցումը ունեցաւ։

Ու արդիւնքը չուտով զգալի եղաւ։

Մեղի չայրդող գպրոցական մատաղ սերունդին երամէ՝ փոխանակ Համբարձում ախտերին առջեւ խռնուելու՝ ցրուեցաւ ու ամիսփռուեցաւ նոր ախտերին խանութին առջեւ. փոխանցումը անմիջական ու վըճռական եղաւ։ Նոր ախտերին ունեցածները բոլորն ալ նոր էին, աւելի փայլուն, աւելի արհեստիկ, անհնազանդ աւելի գիդեցիկ քան Համբարձում ախտերինը ապրանքները։

Իր գրաւած դիրքը կարմնցուց մեր հէք մարդը. արտմութիւն մը պատեց զինքը ա՛լ առաջուան հոգածութիւնն ու յարատեւութիւնը չունենալ իր սիրելցորդն ողջոյնի վրայ. իր խանութին մէջ առջի իրարմէ կեցուածքովը չէր երեւար այլ եւս. կ'ինքնակալ հոն, կը նստէր մտախոհ, ծրաւորեալ ըլլալու, ակնոցին տակէն պիչ անելարի նայուածքով։

Երբեմն, գրգռուելով իր գէմ եղած մրցումէն, մատովը կը կանչէր տղայ մը և կամաց մը կը հարցունէր թէ ինչո՞ւ բան չի գնէր իրմէ. պատասխանը, զոր գոյ գիտէր ինք, պատրաստ էր ուշն ընկորնէն ակէ։— Մարի ախտերը։

Ա.յս տեսակ ձախորդութիւններու մէջ է ահա որ մարդ ինքզինքը խելու կուսայ. եօթանասուն տարեկան հասակին մէջ Համբարձում ազան սկսաւ մեծ քաղաքականութեամբ օղի խմել, իր գործատեղիին տակն էր չէրը. մերթ ընդ մերթ բերնին կը տնկէր ու կուշտ ու կուռ կը խմէր։

Ար մը գոյ տեսայ խանութը. եղած բան չէր։ Հարցունելով իմացայ թէ հիւանդ է։ Շատ չանցած նորէն իր տիրոջը տեսայ խոպալիկներով ծածկուած ապակիին հատուածն. երեւոյթն աւելի տրամաթոխի էր հիմակ. վիշտը և օղին փոթրած էին երեսին միսերն ու ոսկորներ չինած, Յանուիթին փակուածներն իրարու չաջորդեցին երկար ու կարճ տեւողութեամբ, մինչեւ որ վերջին անգամ մըն ալ գոցուելով ա՛լ չերեւցան Համբարձում ախտերին թաղումէն ետք, ոչ մէկ ծանօթ կամ բարեկամ ներկայացաւ ետեւէն, բացի Համբարձում ախտերի մեծ աղջկանէն հաճի Սեդրաքին և մանուկներէն դրան ապահին կատարի պատկերը։ Ժամանակը եկած իր անթափանց քողը փռած էր այս ամէն խնկաբոյր բաներուն վրայ։

* * *

Անցեալներս, իրիկուան կոմ, Ղազգի մէկ նեղ ամայի փողոցէն կ'անցնէի, վերջալոյսն սկսած էր, ու պատի երկար սուտերները կը սկսէին չեչտուիլ յարաձուն մթութեամբ. յանկարծ հապճեպ քայլերու գափտուք մը եկաւ իմ յուշիկը վրդովել. խումբ մը մարդիկ խառն իրարու կը յառաջանային ուսերնուն վրայ բան մը բռնած. գագաղ մըն էր. առջեւէն քահանան կ'երթար. եւսեւէն ալ քանի մը անճանաչ մարդեր, ժամ տարուող մեռելի մը սովորական ու անփոխարէն յուզարարութիւնը։ Հետաքրքրասէրով, ասանդիմ մեռկան հարցուցի թէ մեռնողն ո՞վ էր։

—Համբարձում ախտերը, բաւ անըզգած չեչտով մը։

Մեկ վայրկեան մէջ աչքիս առջեւ պատկերացաւ անցեալը զոր նկարագրեցի, վշտկում մը ունեցայ, ու չկրցայ զսպել ին քզինքս մրմնջելէ.

—Խե՛ղճ մարդ։

ԵՐՈՒԱՆԴ

ԵՂԵՐԿՈՒԱԾՔ ՈՒՐԻՑ ՏՕՆՈՒՄ ՄԸ

Պոքրէչէն սկրային տառէն եւսը, զոր արտասպեցինք Էնկլէզեանպանա ԹոմՃեանէն, Բարիզեան Թերմիրուն մէջ կը գտնենք ա՛չ նուազ եղերական ոճրի մը պատմութիւնը, խորհրդաւոր պարագայներով չրջապատուած։ Թատերագիրն է Ռուան քաղաքը, բայց անձինքը Բարիզէն են։ Ա.ւսպիկ, Նախ, Ճչկաօլի Թղթակցին հետագիրը որ եղելութիւնը կը պատմէ.

«Անցեալ ուրբաթ, Ռուանի Օթէլ մ'Անկլետէռը կը հանդիր յոյժ սիրուն ու վայելուչ կին մը։ Ա.ւանձին էր։ Ուշ մը ուզեց և մեկ Ձ տուին։ Նորեկը իր անունը արձանագրել տուած էր Տիկ. Հէյնարիքա, Բարիզաբնակ։ Դիզերը քաղաքիս Թատրոնը գնաց ուր Օ՚Նէլլէն կը ներկայացնէին։ Ռուանցի երիտասարդ մը տիկին Հէյնարիքային օթեակը գնաց, անոր ընկերանալու. ըսին թէ ոպայ մըն էր, բայց չի կրցի տեսնել։ Ներկայացումէն ետք, մանրամասն կինն ու իր ընկերը Օթէլ մ'Անկլետէռ գարձան. կէս գիշերը ճիշդ կէս ժամ անցած էր երբ հոն հասան։ Այն վայրկենին երբ անդասանէն նետս կը մտնէին, տիկին Հէյնարիքա ճիչ մը արձակեց.

—Ա՛ղ, բերո՛ղ ալ ունիս. լաւ ուրիմն, թող տոքթ. Ռիւշօնին տանի քեզ. բայց վիտացած ըլլաս որ քննութիւն պիտի կատարեմ, ու եթէ յանցաւոր ես, զգուշացի՛ր։

Բարձրագոչ ձայնով կը խօսէր որ կը հնչեցնէր ձեմերիրին ապակիները ու լոլոր գրասենեակները կը հասնէր։

Երբ դուրս պիտի ելլային, տեսան Պ. Վիւլֆրանը որ պատչութեամբ կը քալէր անդասանին պատէն չգատելով իր ձեռքը։

—Ի՞նչ կայ, Թալուէր։

—Ձչինչ, պարո՛ն, չամիրակներուն մէկ աղջիկը մեքենային վախուցեր է ձեռքը։

—Ի՞նչ է։

—Չոս եմ, պարո՛ն Վիւլֆրան, ըսաւ Ռօզալի դէպ անոր գառնալով։

—Ցիշտ ատուածը ձայնը չէ՞, ըսաւ։

—Այո՛, պարո՛ն Վիւլֆրան, ես եմ, Ռօզալին։

Եւ սկսաւ լալ, վասդի խիստ խօսքերը մինչեւ այն ատեն սիրտը սեղմած էին, որ հիմակ կը գիդուր իրեն ուղղուած այդ մէկ քանի խօսքերուն արգահատական չիչտէն։

(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (32)

ԷՔԹՕՐ ՍԱԼՕ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆ. 28/9 ՓԵՏՐ. 1895

ԱԶԳԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՍՈՍՈՑ ԱՔՈՒՐ

Գ.

Դարձեալ վարդապետ մ'ելը Ներսէս Աշտարակեցին և երիտասարդ վարդապետ մը, երբ Դաւիթ-Դանիէլեան խնդրոյն հոգին կը կազմէր. գրեթէ բացարձակ գործոն էր ան կրօնական խնդրոյն մէջ որուն իշխանութիւնը՝ եւս պէտք տեսան միջամտելու. և այս գործունէութիւնն էր որ կաթողիկոս չնեց ղներսէս, երբ չսասնց կը գործէր արդէն յանձին Դանիէլի իբր կաթողիկոս։

Կը լծուէնք Սիւնեաց Մեծարապետութիւնն, որոյ ընդարձակութիւնն, իրաւասական իշխանութիւնն, որուն մէջ կ'իմացուի նաեւ եպիսկոպոս ձեռնադրելու արտօնութիւնն, ևլն, ուելի էր այժմու կաթողիկոսութիւններէն, գրեթէ անկախ, նոյն իսկ Մայր-Աթոռը տապալեցնելու չափ, և որ գրեթէ երիտասարդ մեծարպետիներով կառավարուեցաւ, որոյ մեծապատիւն է Ստեփաննոս Օրբէլեան անուանի պատմագիրը։

Հարկ չենք տեսներ այլ եւս օրինակներ լծուիլ. չատ նշանաւորներն ի մէջ բերինք, ապա թէ ոչ կաթողիկոսաց ամբողջ պատմութիւնը պէտք է մէջ տեղ թափել։ Դժբախտութիւնն այն է որ, սակայն, «ժամանակին այլ և այլ բերմանց և ազգեցութեան» չնորհիւ, մեք չտեսնենք մանրամասն, չատ անգամ իսկ հարեւանցի, կենսագրութիւն երեւելի տրուածոյ անձերու կամ ընդհանրապէս բոլոր յոյն այս յատկութեանց վրայ կը կայանայ։ Բաւական է որ ընթերցին դիտմամբ գործն, հմուտ ըլլայ իր պաշտօնին պատմութեան և ներկայ վիճակին. որովհետեւ ամենէն ուելի նպատակաւորապատասխան փոխառութիւնը՝ նախորդներու գործոյ և ընծայքին հրմտութիւնն է, և ներկային մէջ յառնելը չարժիին, և ամեն պաշտօնի մէջ այս է որ գօրավիգ կը լինի պաշտօնեային։

Ահա թէ ինչո՛ւ համար աբեղաութիւն ընտրութեան ատիթ հարկ չէ յուշել եպիսկոպոսի և տարիքի խնդիր։

* * *

Գրած էի թէ «փափագելի է որ ապագայ ընտրութիւնէ մը յետոյ՝ այս կարգադրութեանց առթիւ կաթողիկոսական օծումն ալ մայրաքաղաքիս մէջ կատարուի»։ Ցիշուած օրինակն իբր բացատրութիւն ո՛չ «սխալ» մ'է արհամարհուելու, ո՛չ ալ փափագս պատճառ մը կընայ ըլլալ Սիսեան ծանրութեան կեդրոնը Սիսէն ի Պոլիս փոխադրելու։ «Ընտրողին» ուելի լաւ կ'ընէր եթէ յուշած ըլլար թէ ս՛յդ բացառութեամբ «ծանրութեան կեդրոնը» Սիսէն Պոլիս փոխադրուեցաւ։

Բայց իմ փափագը կամ «վաւերութիւնը» ճիշդ «ի՞նչ պիտի ըլլայ» Սոսկ կաթողիկոսին Պոլսոյ մէջ մեծափառ օծման «գործուը» տալուման պատասխանն է։ Պոլսեցիք չատ վառուռտ հանդէսներ տեսած են, և կրնան իսկ պատեհ առթիւ ո՛չ լեզ Բերա երթալ, հռոմէական եկեղեցի հրաւիրուելու, այլ երթալ բուն տեղը կաթողիկոսական հանդէսները տեսնելու։ Յարաբերութեան խնդրոյն համար յայտնած փափագմէ, և եթէ չկարծուիը որ «ներկայ պարագային մէջ կարելի ըլլայ լուծել զայդ կռնիսաւ», գէթ «Պոլսոյ և Սսոյ մէջ եղած փոխադարձ յարգանք ու համակրանք կը յուսանք որ գարձեալ կը հաստատուին»։ և այս կարծենք, անկարելի բան մը չէ, ո՛չ ալ մտացածին վտանգներու կ'առաջնորդէ։

«Վատիքրի ափանց վրայ» հատատուելու երկիւղը բոլորովին անհիմն է. կաթողիկոսին կամքէ՞ն կախուած է Աթոռը փոխադրել իր ուզած տեղն հաստատել. երբեք չէ տեսնուած այդպիսի մի բան։ Ժամանակին տեղ փոխուելիներն հիմնաւոր պատճառով տեղի կ'ունենային։ բայց ամենուն աչքը միչտ Մայր-Աթոռոյ Նուիրականութեան վրայ սեւեռած էր։ Եթէ այդպես չըլլար, այսօր Թիֆլիզ Աթոռակիստ պէտք էր ըլլար Հայրապետին համար, կամ թէ ի Պոլիս ձեռնադրած Հայրապետով պէտք էր Աթոռն ի Պոլիս փոխադրուած լիներ, մանաւանդ այն ատեն (1726) ուելի դիւրին էր վոսփորի ափերը վայելել, կոլոտի պէս նշանաւոր Պարիսիզք մը ձեռնադրից Ուլնեցին, և ասոնց ո՛չ մեկուն մտքէն անցաւ «Աթոռոյն կեդրոնական ծանրութիւն»։ անձն Աթոռին կապուածէ և ո՛չ Աթոռն անձին։

Թո՛ղ զայդ։ Հանգուցեալ Մկրտիչ կաթողիկոսն էր ամենէն ուելի Աթոռոյ փոխադրման փոխադրող, և փոխադրել կ'ուզէր ոչ թէ Վոսփորի ափունքն, այլ Միւնոյն վիճակին ուելի բարեխառն մի քաղաքի։ և այս մտածումներա անգործութեան մէջ կարեւոր տեղ մը գրաւեց։ բայց յաջողացաւ։ անկարելի է այդ։ Եւ գիտ. «Ընթերցողը» կը հարցնէ. «Թոգտածին հնարկինակը կը կարծէ որ եթէ Հռոմէականք ունենային Սսոյ նման պատմական վանք մը՝ լքանէին զայն այնքան դիւրութեամբ ոչքան Ջմմառը»։ —Մեք այպէս բան չենք կարծեր. «Ընթերցողը» պէտք էր ուշ դրած ըլլալ սա տողերուն. «Մինչեւ Մկրտիչ և ոչ մի կաթողիկոս գանգատ ըրաւ այս մասին. անոնք ապահով էին ամեն ինչեսէ իրենց չինութիւններով. անոնք ոգւով փարած էին Սիսին։ ինչպէս Թոզալ այնքան պատուական հոգեւոր վիշտանիներ։ Այս է մեր կարծիքը։

Աթոռին տեղափոխութիւն, ո՛չ թէ պարզ Օծման առիթով, այլ ո՛և է պատճառ սա կարեւոր տեսակէտէն ևս անհնար է. Պատրիարքութեան քով կաթողիկոսութիւն մը չի կրնար հաստատուիլ, եթէ ո՛չ միացմամբ, և այս մեզ անցած բան մը չէ տակաւին։ Հետեւ չերթանք. երբեմն Մայր-Աթոռոյ նուիրականն, իբր փոխանորդ կաթողիկոսին չկրցան մինչեւ վերջը նստիլ ի Պոլիս Պատրիարքին մօտ։ Այդ փոխանորդութիւնը միացուելով Պատրիարքութեան հետ, վերջ տրուեցաւ այն չնորհութեանց Պատրիարքարանի գործերուն, որը յառաջ կուգային երկու զբաղաղութեանց զոհ ըլլալով։ Ապաքէն, Դատարկեցիք այս տարի խնդն էին և ան ո՛չ միայն մենաստական այլ և ազգային-վարչական չկրանակի մէջ։ Եթէ այսպէս կրթայ, Դատարկիչ իր գործ վայելած վարիը պիտի կրծանցնէ։ Բայց չէ մի որ այս փոփոխակ պայմաններ չատերուն օգտակար եղան։ Օրինակի համար, չատ մը ազխավաճառներու անհամակրելի դասակարգն այս տարի չկրցաւ ատենական «պատպիճն» ուտել։ Ամեն տարի ազխավաճառներուն դռդահար ներկայացող ժողովրդական գան այս տարի կարող կ'ըլլայ արհամարհոտ նայուածք մը արձակել անոնց անխիղճ ըղերուն վրայ, որք իրենց սեւ ապրանքն այնքան սեւ հոգւով կը չահագործէին։ Ազգասէր կը հրճուի տեսնելով որ Հարուն մ'րպիսի խաղ կը խաղայ ազխավաճառներուն ու բոլոր Տաթեւապաղներուն։ Օգը կը մխագնի. ամեն որ կը կարծէ թէ «ա՛յ օգը գարձաւ. վիրջապէս ձիւն պիտի գայ. ժամանակն է, ատ նանկ չէ՞»։ Ազխավաճառները մեծ չուչ մը կը քաշեն։ «Ա՛յ ցուրտերը պիտի սկսին, առանկ կրնա՞յ երթալ մինչեւ վերջն. հիւանդութիւն կը ծագի. հետեւանքը գէշ կ'ըլլայ»։ Փորձառու ազխավաճառներ ծանրապէս կը չարժէին իրենց գլուխն ի նշան հաւանութեան։ Ա՛յո՛, ձիւնը պէտք է որ գայ վերջապէս։ Անկարելի է որ չգայ։—Եւ ահա հով մըն է կը սկսի։ Ուստի՞ց։ — Դարձեալ Հարուէն։ Ազխավաճառներուն գէմքը նորէն կը կախուի Ագքատին երեսը նորէն կը փայլի։ Երկրաչարժէն ետքն, Ատուած ողորմեցաւ ագքատին։ Խիստ ձմրան մը գողերը, տատապաններն և ծախքերն անոր խնայեց։ Օրհնեալ է Ատուած։ Մեծ ագէտ մը ետքն, ինչպես Երկրաչարժն, արգար էր, ի գէպ էր, որ Ատուած օգնութեան հասնէր խեղճ ժողովրդական դասակարգին։ Փոյթ չէ որ Դատը գիւղի Ջղչերուն կալուածները քիչ մը կորանցնին արժէքը. բաւական է որ ժողովրդական ուելի ստուար դասակարգ մը գարնանային բարեխառնութեամբ անուչիկ ձմեռ մը անցունէ։ Արդէն, անկէ ուելն ի՞նչ պիտի ընէ կ. Պոլիս։ Երկրաղործական վայր մը չէ կ. Պոլիս որպես զի ձեան կարօտի՝ ցուրտին դէմ իր արմտիքը պահպանելու և սերմերն արգասաւորելու համար։ Ի՞նչ ձուռ կարծիք՝ իբր թէ անպատճառ հիւանդութիւն կը ծագի եղեր եթէ ձիւն չգայ։ Ուրեմն հարաւային Եւրոպիոյ բոլոր այն ծովեզերքներն և կղզիներն, այն ադուոր տեղատարքն ուր ձմրան եղանակին կը դիմեն բարեկիսիկ գասերը՝ ձիւտ ձեռ մը վայելելու համար, վատառո՞ղջ վայրեր են, որովհետեւ ձիւնի երես չեն տեսներ, կամ խիստ քիչ։ Այն չեխոտ ձիւնը, մեծ մայրաքաղաքի մը ամեն ադտոտութեամբք ապատասրուած, այն իբր թէ ճերմակ սաւանն որ կը տարածուի կ. Պոլսոյ վրայ, թո՛ղ պակաս ըլլայ։ Ո՞ր է Փոքր Ասիոյ գատառներուն այն մաքուր, իրաւունէ ձէրմիկ, պատեական ձիւնն, որ չոր ցուրտի մը հետ առողջ օդ մը կը պարգեւէ, որ կազմատնները կը կազդուրէ կ'ուժոյնէ, և բերքերն ու մարդիկն հաւասարապես կը պահպանէ։ Չատ ինչպէս չատ բան՝ ձիւնն, ձմեռն ալ, կեդրնիք մէջ։ Ժողովուրդը բան մը չի կորսընցներ այնպիսի ձիւնէ մը զուրկ մնալով, ընդհակառակն։ Ք.

ԿԱՊԱՐԿԱՊՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Քանոպէտի յուզարկաւորութիւնը Ֆրանսայի վերջին Մարեչալին անուան և դիրքին արժանի եղաւ։ Ամմոտականներըը պզտիկ մնացին՝ տեսնելով որ նոյն իսկ Փարիզի ակեսարիկ և ուելի կամ՝նուազ աշխարհաքաղաքային տարրն ալ զրան կը չարչէր հանդուցեալը։ Բնակարանէն ինչուան Ջինուորական Անկեանոցի (Ինվալիտ) փառաւոր չէնքը՝ բոլոր ճամբուն վրայ՝ փարիզի պահապան բանակը բաւուի կայնած էր։ Բազմաթիւ պահնիներուն մէջ գիտուի էին անոնք զոր զրկած էին Անգլիոյ Թագուհին, Կայսէսի իշխանն, Իտալիոյ Թագաւորը, Փարիզի իտալիան գաղութն և ուրիշ բանկն, որ իր Խրմնւ հետ կառակորդը կը մեծարեր, քանի որ Քանոպէտ ինքն ալ վերջերս ջերմ բարեկամ նկած էր Ռուսիոյ։ Այնու հանդերձ, Քանոպէտ մինչեւ վերջը բարեկամական քաղցր յիշատակ մը պահած էր Անգլիացիներուն հետ ի Խրիմ արեամբ կնքուած նիզակակցութենէն։ Գագաղին անցած ամեն փողոցներուն մէջ, ամբոխն յարգանօք կ'ողջունէը դիակաբաց։ Պատուական անձինք ուղղակի էնվալիտ գացած էին, ուր կ'ամփոփուին մեծ զօրականաց մարմինք։ Հոն ընդարձակ գմբեթին ներքեւ՝ հաւաքուած էին հանդուցելոյն ընտանիքը, նախարարները, զօրապետները, դեսպանները, փարիզի արքեպիսկոպոսը և այլք ակատնաւոր։ Հոգեհանդստեան արարողութենէն և արձակման ազօթքէն ետքը, գագաղը տարուեցաւ պատուոյ գահլիճն, ուր պատերազմական նախարարը ճառ մը արտասանեց, ներբողելով հանգուցելոյն ձիրքերն իբրև զինուորական և իբրև քաղաքացի։ Ապա զօրքերը կարգաւ անցան գագաղին առջեւէն։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Քանոպէտի սրդին, որ իւր հօր մահուան պահուն բացակայ էր Փարիզէ, հոն հասնելուն, հետեւեալ հեռագրեց առ գերման կայսրն.— «Ն. Վեհափառութիւն կայսր Գերմանիոյ. ի Պոլիս.— Տիւր պատիւն ունիմ Ձեր Վեհափառութեան գուժելու մահն իմ հօր՝ Քանոպէտ Մարեչալի։ Ծեզնէ խնդրեցի։ — Ամսիկ կայսեր պատասխանը.—«Խորապէս յուզուած ըլլալով այն տխուր լուրէն զոր հաղորդեցիք ինձ, կը հոմարձակիմ իմ անկեղծ ցաւակցութիւնս յայտնել ձեզ։ Իմ հայրս և մեծ-հայրս ինձ չատմսա խօսած են քաջարի Մարեչալին վրայ՝ ամենաարժէք հատկութիւնս և արձանագրած յայտնելով նորա վրայ։ Վիլհելմ»։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ ԵՒ ՄԱՍԱԿԱՑԱՔ. — Ֆրանսացիներուն Շանկնան դգացուածքները չատ գպաւ այն պաշտօնական ծանուցումէն Ֆրանսայի պատերազմական նախարարն հարկադրուած է անդր. չոգենաւային ընկերութեան յանձնել Մատակասքար փոխադրութիւնք Լնդանօթակիչներն և գետանաւերն, որոց յատկապէս Մատակասքարի պատերազմին համար չնուիլը ծանուցած ենք. երեսի. Ժողովոյ մէջ աղմկալի վիճաբանութիւն մը եղաւ։ «Ի՞նչ ըսել է Անգլիացիներուն դիմել։ Ա՛յ՛չ՛ի յետագեմ ազգ ենք որ նոյն իսկ մեր ռազմական նիւթերուն փոխադրման համար Անգլիացիներուն կարօտ կ'ըլլանք»։ և այլ այսպիսի հայրենասիրական խօսքեր նետուեցան վարչականներուն երեսն ի վեր։ Պատերազմական նոր նախարարը բացատրեց թէ ինք երբ պաշտօնի անցաւ՝ անգլ. չոգենաւային ընկերութեան մը հետ պայմանագիրը կնքուած գտաւ իւր նախորդին Մեքսիք զօրավարին ձեռամբ։ Անգլիացիներուն գիմել պէտք եղած էր, զի Ֆրանսայի պատական նաւերուն մէջ ծանր փոփոխութիւններ ընել պէտք էր, որպես զի կարենային այս նաւերը փոխադրել, և ֆրանսական չոգենաւային ընկերութիւններէն մին թէև կարող էր այս փոխադրութիւնն ընել, ան ալ մէկ միլիոն ֆր. կը պահանջէր և ապահով չէր թէ կարենար ժամանակին հասցնել ի Մատակասքար։ իսկ անգլ. ընկերութիւնը նոյն գործը 400 հազար ֆր.ի կ'ընէր, և բացարձակ ապահովութիւն կուտար ժամանակին հասցնելու։ Բայց գաղթային երեսփոխան Պ. ար Մահէ նյուս բացագանչեց թէ «Մինչեւ իսկ եթէ Անգլիայիք ձրի փոխադրել չանձն առնէին՝ պէտք չէր դիմել անոնց»։ Ժողովը ներմակ ձայնաբերեց Պ. ար Մահէ։ Վերջապէս Պ. Ռիպօ ըսաւ որ եթէ պայմանագիրն եղծուի՝ մի կողմէ 600,000 ֆր. ուելի վճարել պէտք կ'ըլլայ ֆրանսական ընկերութեան, միւս կողմէ՝ փոխարինումին մը վճարել պէտք կ'ըլլայ անգլ. ընկերութեան։ Այս գրամական զոհողութիւնը հոգ չէն, բայց հապա եթէ նաւերը չհասնին ի Մատակասքար և արշաւանքն ետ մնայ։ Արմատական մը եղաւ պոռաց թէ Մալկաշներն ինչ կարծիք պիտի ունենան Ֆրանսայի վրայ երբ տեսնեն որ նոյն իսկ իւր պատերազմական նիւթոց փոխադրման համար Ֆրանսա կարօտ կ'ըլլայ Անգլիոյ։ Պահ մը գադար տրուեցաւ որպես զի ժողովին նախարարը գայ բացատրութիւն տայ։ Ան ալ եկաւ, ու ըսաւ թէ իւր նախորդ Պ. Ֆ. Ֆօռ (արդի նախագահը) գործն այս վիճակի մէջ կատկած է իրեն, և եթէ տարբեր կարգադրութիւն մ'ընել ուզուի, ժամանակ կ'անցնի, և զինուորական գործողութիւնը հետ կը մնան։ Ասոր վրայ՝ անոնասա ակնարկութիւնք նորընտիր նախագահին վրայ։ Շփոթութիւնը բաւական տիրեց և ամեն գլխէ մէկ մէկ ձայն հնչեց հոս, ոտք հոս։ Պ. Լը Միր տը Վիլէռ, վերջերս Մատակասքար ղրկուած արտասովոր դեսպանն, որ ցաւ յայտնելէ ետքը թէ Ֆրանսայի մէջ չկայ ո՛չ պետական, ո՛չ ալ անհատական չգենում որ կարենայ ժամանակին այս գետային նաւերը փոխադրել Մատակասքար ըսաւ թէ ճշմարիտ եղած է, և պայմանագիրը պէտք է գործադրել, քանի որ Հարկ անհրաժեշտ է ժամանակին ակիլ գործողութեանց Մատակասքարի մէջ։ Գործողութեանց յետաձգումը սուղի կրնայ նստիլ Ֆրանսայի դինուորական կանքին, զոր նոյնքան պէտք է հոգալ որքան Ֆրանսական իրը թէ վիրաւորեալ արժանապատուութիւն մը։ Մտիկացողներ ինչ գաղափար կ'ունենան Ֆրանսայի վրայ երբ տեսնեն թէ կարող չէ ժամանակին գինուորական գործողութեանց սկսիլ՝ իւր գեսանաւերուն չհամնելուն պատճառաւ։ Վերջապէս, ժողովը քիչ մը հանդարտեցաւ, և Պ. Ռիպօ յայտարարած ըլլալով թէ կառավարութիւնը կը չատանայ պարզ օրակարգով, ձեռամբարձ քուէարկեցաւ. նախարարութիւնն աղատեցաւ անկումէ, Պ. Թելկաս Ֆօռ անհաղորդակ պատասխ, և Մատակասքարի արշաւանքն ապահովուեցաւ. բայց գրքան գժուարութիւնով։ եթէ իրենց ձեռք, կարգ մը արմատականք միլիոն մը Ֆրանք պատրաստ տեղը պիտի կորզէին տուբք վճարով ժողովրդէն և հոն Մատակասքարի ճահիճներուն մէջ քաշելով կռնէին պատրաստուած զօրքերը պիտի վտանգէին՝ առանց ժողովրդականութիւն մը հնչելու նպատակաւ։

Լիոն Գեմոն չոգենաւն ընկղմուեցաւ Ֆրէրէն անդր. չոգենաւ Ալէքսանդրի, որ ինքն ալ ծանրապէս վնասուած ըլլալով, իր գլխուն ճարը նայեր է, և ընկղմող նաւուն չէ օգներ։ Անդր. չոգենաւուն պեռը կը քնանար այն պահուն, և պահակը կ'ըսէ թէ ինք չտեսաւ գերման չոգենաւը. գի թանձր մառախուղ կար, իսկ ազատուածները կ'ըսեն որ օգը թեպետ փոթորկալի, բայց պայծառ էր և չորս-հինգ մղոն հեռի գտնուող նաւերուն լոյսերը կ'երեւային։ Բրէրէ բանկուն պէս մեքենայ չհատչքեր է, և մեռածոյն նաւահանգիստը նետեր է ինքզինք։ Մեծ գատ մը կը սպասուի։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.— Վեց տարուան կռմասոր տապարդումէ ետքն երբ Փարիզ կը գառնար, Պ. Ռուչֆոռ ըսաւ բարեկամներու թէ «Հաւանօրէն ամեն տարի երկու-երեք ամիս պիտի անցունեմ ի Լոնտոն։ Շատ ախորժած եմ Անգլիոյեն Հոն ամենեւին ազատ չունիս կառնուի։ Ամենքան բարեկարգութիւն և ապահովութիւն կայ Լոնտոնի մէջ։ Մինչ ի Փարիզ, մարդ երբ առտուն կենի, չի գիտեր թէ գիշերն ինչ խնդիր պիտի ունենայ։» (Ազնարիւմիւն ֆրանսական վերջին դպիտակրութեանց՝ լրագրերու և Բանասիրաց)։ Պ. Ռուչֆոռ ըսաւ նաեւ. «Մ'ըսուի խղճալի բան է որ կառավրդ մը չկայ Մանչի ծովուն վրայ. եթէ կառավրդ մ'ըլլար, յաճախ կուգայի այցել Անգլիան։ Բայց եթէ կառավրդ մ'ըլլար, իրաւ է որ Անգլիա այլ եւս Անգլիա չէր ըլլար։ Պ. Ռուչֆոռ խոստն բազմութեան կողմէ ընդունուելուս ի Հավր և ի Փարիզ, և կառավարութիւնն ո՛չ եւ է արգելք չդրաւ ցոյցերուն։ կիրակի կէս օրէն ետքն, ամեն ոք ազատ էր, և Պ. Ռուչֆոռ Ֆերրչէ՛ի մէջ կանխաւ ծանուցած էր իւր գալստեան օրն ու ժամը։

ԱՆԳԼԻԱ.— Փոլչեգրբի պահպանողական երեսփոխանն հրաժարեցաւ, որովհետեւ բաղաքական գաւանանքը փոխած է։ Լորտ Ռոզպէրիի ծրագրերուն համաձայն է, մանաւանդ Լորտերու ժողովոյն մասին, կ'ուզէ փորձել թէ իւր ընտրողք ալ իրեն հետ կարծիք փոխած են։

«ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ» անուն Փեթերսպուրկի լրագրին խօսքն խոփանեցաւ։

ՅԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՀՌՈՄ, 8 Փետր.— Ռիֆոռմա լրագիրը կը հաղորդէ թէ Պ. Քրիսբի նամակ մը ընդունած է հապէշ Ռաս Մաքոնէնէ յայտարարող թէ միչտ հաւատարիմ բարեկամ մնալ կ'ուզէ Իտալիոյ։

ՓԵՇԴԱ.—Բովանդակ Հունգարիոյ մէջ փոթորիկներ ու ատատ ձիւն. մեծաւեծ վնասներ. բազում զոհեր։

ՓԱՐԻԶ.—Երեսփ. ժողովը միաձայնութեամբ ընդունեց 30,000 ֆրանքի վարկ մը Մոնսօլմիւնի զոհերուն համար, զոր խնդրած էր Պ. Ռիպօ։

ԼՈՆՏՈՆ, —Երեսփ. ժողովը չարունակելով ուղերձին վիճաբանութիւնը, պահպանողական Պ. Արթուր Ձէֆիլտ ցաւ կը յայտնէ որ կառավարութիւնը բնաւ ո և է արգահատանք չի ցուցներ երկրագործութեան և ճարտարագործութեան ծանր վիճակին նկատմամբ։

—Երեսփ. ժողովոյ մէջ Սըր Ռիչըրտ Հաքըորդ չերմապես ցաւ յայտնեց Ալեքսանդր Բ. Զարին մահուան համար, որ խաղաղութիւնը պաշտպանեց և պահպանեց. նախարարութիւնը յոյս յայտնեց որ իշխանութեան այս սեր իր յաջորդն ալ պիտի անցնի։ Արդէն ներսպական ամեն պետութիւն և ամեն վեհապետ խաղաղութիւն կը բաղձան եռանդագին։

ԱՂԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ԷՎԻԱԾՆԷՆ կը հաղորդեն թէ Հայրապետը Արքեպիսկոպոսութեան աստիճան չնորհած է Ա.ԱՆ. Տ. Մատթէոս Ս. Պատրիարքին։ Այս եկեղեցական աստիճանի բարձրացումը ծանուցանող հայրապետական կոնդակը ճամբայ հանուեր է յունուար 12ին։

Հէրնական գեսպան Մավրօկօրտաթօ իշխանն երեկ Պատրիարքարան եկաւ և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ա.ԱՆ. Ս. Պատրիարքը Հօր։

Քաղաքական ժողովը իր վերջին նըստին մէջ որոշած է Բ. Դուռնէն պատուութիւն խնդրել Իզմիրի մօտ Գարատաշի մէջ կառուցանելի Սզգ. երկաթ. վարժարանին չինութեանը համար։

Քաղաքական ժողովոյ օրակարգին վրայ գտնուած խնդիրներն ուսումնասիրելու պաշտօն ունեցող մասնաժողովն ինչպէս նաեւ Հիւանդանոցի քննիչ յանձնաժողովն երեկ ի նիստ գումարուեցան ի Պատրիարքարան։

Բազում հանգուցեալ երեւելիներէն Մելիքոֆի այրին՝ իր ամուսնոյն յիշատակին նուիրեր է 12,000 րուպլի՝ Ս. Ներկայ գանուեր ևս յատոյ ընդուներ է ներկայից շնորհակալութիւնները։

ԲՐՈՑ. ՊԷՀՐԻՆԿ, գերմանացի հրատարակութ գիտնականը որ կեդծմակի սեռամբ գաւա Տոքթ. Ռուի հետ միենոյն ժամանակ և որ վերջերս Հռոմ կը գրանուէր, ձենովայէն նաւ նստեր է և հետզհետէ պիտի այցելէ Մարտա, Գիվիտա, Սպարիա և Կ. Պոլիս։ Մարտի սկիզբները մայրաքաղաքս հասնելով, այս տեղ քիչ մը ատեն ծնալէ ետք, Պէրլին պիտի գառնայ Բնդրապուրկի ճամբով։

ԱՆՆԱՏՈԼՈՒԻ երկաթգուղայն անցեալ տարուան հասոյթին իւրաքանչիւր քիլոմեթրին համար 9500 ֆրանք եղած էր և կայս. կառավարութիւնն ալ, որ ըստ պայմանագրութեան տարեկան 15000 ֆրանքի գումար մը պիտի վճարէ իւրաքանչիւր քիլոմեթրի համար, նոյն տարին ըստ այնմ 165,000 ոսկի վճարած էր։ Արդ, այս տարի արմատաց գնհրուն անկման և քաղերուն պատճառաւ փոխադրութիւնք նուազած ըլլալով, տարեկան հասոյթն՝ իւրաքան-

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՐՏԱՔԱՑ ՎԱՃԱՌՔԻ ՄԱՍԻՆ

Ի ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ

Հայկական Հանրապետութեան Կառավարութիւնը կը յայտնէ, որ ինքը պարտքեր կ՚ընէ միայն ներքին շուկայէն եւ միայն ոսկիով կամ ոսկիի արժէքով։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՍԱԾ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՅՕՐԹՀՐԵՐՆ ԷՇՈՒԻՐՃԻԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Ա՛նգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,293,630
ՀԱՍՈՑԹ 1893 ՏԱՐԻՈՑ 1,076,015

ՅՕՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔՐՂՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Ա՛նգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11,054,687
ՀԱՍՈՑԹ 1893 ՏԱՐԻՈՑ 2,789,437

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած զգուշական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց վստահութիւնը ներկայացնել. նաև իրենց ապացոյց իրենց հատատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարգ տուժած վճասին 20,000,000 Ֆրանկ Ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՒԽ Ա՛նգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Ա՛նգլ. Ոսկի 110,00Ը

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ նաւերն, նաւուղեղները և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամադրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց և այլոց վերայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Գալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 Ա՛ սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ *Գործակալ կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերաց*

ՌՕՍԻԱ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

1881 Մարտ 20/ի կայսր. Իրատեով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրգ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մոսքայա **37**
Ա.պահովագրութիւնք ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.—ԿԵԱՆՔ.—ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—ԱՐԿԱՆՔ

Ընկերային դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	4,000,000 րուպլի
Երաշխաւորութեան գումար	55,000,000 ֆլոր.
1893/ի հասոյթք	20,500,000 »
1881/էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրութիւններուն վճարած է մօտ	70,000,000 »

Ընդ հ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ՊՕՂՈՍ ՆԻԿՈ
Գալաթա ձէլալ Պէյ խան, Թիւ 22, 23

Գլխաւոր Ներկայացուցիչ Գործակալութեան
Ա. ՀԻՒՐՄԻՋ
Մասնաճիւղ Գալաթիա, Ջեօվիքճէի փողոց, 14
Յիշատակ Ս. Ժ.ՐՈՒԲՐԵՆ եւ ԸՆԿ. 1010

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՔՍՏ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿԻ — ՎԵՀԱՓՍԻ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՈՍՏՈՍ 2/14ԻՆ — 20 ՍԵՓԷՐ 1310
Ա.պահովագրութիւնք ՀՐԴԵՀԻ, ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ. — ԿԵՆԱՑ ԵՒ ԱՅԼ ԱՄԵՆԱՅՆ ՎՆԱՍՈՒՑ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ — ԵԷՆԻ ԽԱՆ, ՔԱՐԱՔԷՕՁ, ՂԱԼԱԹԻՈ 28

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ԱՐԱԱՔԵՐ

Միթէ գարեջուր էլ հոգալ պան Բամագան երիվիսան. Ձրէ՛ն ուր Ձէնտար Բաղչահէճի իմիսարիւ օթարագ իմաար գարարյաարբլան վէ մեզերի միանագաս պա վազ գրանան գպրոցը, վէ պահ, վէ քառանձ, վէ պէրգամի, վէ քէպաս բէչկէրինին պէհէր գրեկօս 2 դրչ. 30 փարատա քաղիպէրի էօհտեհինակ օթագ իչուս քեանուզ առնէի բուսիրին 29/ինճը քագար իրքէսի կիւնիւ 100ակ 5 թէնտիլի գագալ օլունճաճպրնտան փիլսէր մէգթիւճեան թէնգիլաք իրասը իւէ մեզքիւր րէչէկերին իմասրնա քաղիպ օլանդարրն մագամը Սէրասքէրի լեվազիմաքը ումումիէ տաիրեսինէ կելմեկերը իրան օլունուր:

Նո. 19 3—3

Համիսիէ Թիւրպեի չերիճքեա ճիվաբրնտա վիճէհատէէն ինչա օլունան ժանտարմա գարագոլհանէսինին քաղաքնտա գալուճան տիւրքիանդն 3.1 սէնէի մաիլիսի մարքը իսքիտարլնտան իմի իպատէն 1 սէնեկիք օթարագ իչճարէ վիրիլմէկինէն քաղիպ օթանարդն հինայեկ չուպարդն 11/ինճի կիւնինէ գատար ժանտարմա տաիրեսինէ միւթահասիբ իմմեկերի իչան օլունուր: Նո. 20 3—3

ՇԱՐՔԵՆԱՑԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՑԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ
Ն. ԲԱՀՔԻ ԸՆԿ
Մագազիններ և գործատուն Մարսիլիա
Ամէն տեսակ ճարտարապետական քանդակներ
Ա՛նդնէ չգիտնար ու պիտի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի փետր. 12/ին (Ը. Ե.):
Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեայ ուղեւորութենէն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ա-պղակ և ապագ ուղեւորութեան
Նամակներէ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմել առ գործակատար
ԹԻՒՄՔԷ ՄՐԿՈՒԻ
1054 Մահճանէ փողոց Թ. 108

ՄՈՍ
ՇՈՓԵՆԱՑԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըբուլ, Պօրթսյթ, Մէնչեսթէր և Սաութ Ուելս Բոնոթ
Ա՛նուանք Թոնոյ | Ա՛նուանք Թոնոյ
Բամէրա 3000 | Թիպս 2500
Անպիս 3000 | Նեբրնիս 2400
Թէյվըը 3000 | Օաքրիս 2250
Քնանորուս 3000 | Բէրա 2250
Ֆարոս 3000 | Մէքինթս 2000
Օսմանլի 3000 | Կասբրնի 1500
Մարիօթիս 2500 | Կիւէն 1500
Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻՏԱԼ և ԸՆԿ.
Ուէթոլ խան
ՁԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
847 31, Ձէյմս Սթրիթ Լիվըրպուլ

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՒԵՍՏԻ ԼՐԱԳՐՈՒ

Կրկնուած բարի պիզարանիերուն մէջ:

Պիտի պահէք ձեր գոյնին գեղեցկութիւնն ու թարմութիւնը գործածելով մանուածոյ բրնձափոշի
պատրաստած պիտակով

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Ա. ՄԱՅԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Ի ԲԵՐԱ, ԹԻՒՆԷԼԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, Ի ՊՈԼԻՍ, ԿԱՄՈՒՐՋԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ՕՐՈՇ ԳԻՆ

Վերնագրեա հաւաքագրողաց իւն ԿԱՆԱՆՑ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ԵՒ ՆԻՒԹԵՐՈՒ ՉԶԳՄԱՆՊԱՏԱՃԱՌԱԿ, 50%—60% զեղչով:
Մեծ վաճառահանութիւն էրիկ մարդոց, տղոց և մանչերու հանդերձեղինաց, մեծապէս զեղչուած գիներով, ամէն մրցում արհամարհել վ

ՕՐՈՇ ԳԻՆ

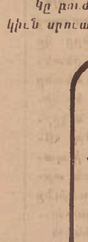

HUILE HOGG

ՄՕՐԻՒ ԹԱՐՄ ԶՈՒԿԻ հանուած. ամենէն ազդեցիկը, ամենէն ախորժահաճը եւ ամենէն սննդարարը: Աշխարհի բոլ ժիշկներուն կողմէ՝ աւելի քան կէս զար է ի վեր յանձնարարուած

EMULSION HOGG

ԻՒՕՖՈՍՖԻՏ ՏԸ ՇՕ
ԵՒ ՏԸ ՍՈՒՏ

Հօդ ժիան իւղի բուէմ այն անձերուն համար որք բնական իւղը չեն կրնար խմել:

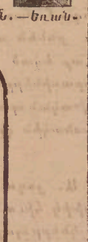

Կը գտնուին ԱՆԳԼԻԱՅԻՆԻԹԻՒՆ, ԹՈՒՐՔԻԱՅ, ՈՂՈՐԱԿԱՑԻՈՒԹԻՒՆ, ՓՏԱՂ, ՏՂՈՑ ՆԻՒՐՈՒԹԻՒՆ.—Եւ անոնց կիւն սրուակ.—Հօդ, 2, Քասիլիոն փողոց, ՓԱՐԻԶ, եւ զեղարաններ:

Ընդհանուր Գործակալ Ա. ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ